

CRIMINOLOGIE

AAK20199023

Karin van Wingerde

In dit criminologische *KwartaalSignaal* aandacht voor de organisatie van de lokale politie, toezicht op verdachten en veroordeelden en ondermijnende criminaliteit.

De organisatie van de lokale politie

Het *European Journal of Criminology* bracht in september 2019 een themanummer uit getiteld *Local police governance: European perspectives*. Hoewel onderzoek naar de wijze waarop de politie is georganiseerd en de gevolgen daarvan voor het optreden in de (lokale) praktijk een dankbaar onderwerp is voor criminologen, is er maar weinig comparatief onderzoek dat kijkt naar ervaringen in andere jurisdicties met als risico dat de eigen situatie als universele waarheid wordt beschouwd, zo betogen Henry en Aydın-Aitchison in hun inleiding op dit themanummer. Het themanummer moet daar dan ook verandering in brengen. Aanleiding voor het themanummer is de constatering dat de politiepraktijk in verschillende Europese landen de afgelopen jaren gekenmerkt wordt door organisatorische hervormingen. Die hervormingen variëren van bezuinigingen en de bereikbaarheid en lokalisering van lokale politiebureaus tot meer fundamentele veranderingen in de wijze waarop de politie is georganiseerd. Zo leidde de introductie van de Nationale Politie in eigen land in 2013 tot een centraal geleide politieorganisatie, terwijl die voorheen decentraal georganiseerd was. Deze ontwikkelingen roepen vragen op over de relatie tussen politie en burgers, over de ervaringen van politiemedewerkers met hervormingen en de effecten ervan op de lokale politiepraktijk. Over deze onderwerpen gaan de bijdragen in dit themanummer.

Justitieel toezicht in de samenleving

In juli 2019 verscheen een themanummer van *Justitiële verkenningen* gewijd aan het toezicht op verdachten en veroordeelden die een straf of maatregel ondergaan. Kenmerkend voor dat justitieel toezicht is dat verdachten en veroordeelden aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen. Doen zij dit niet, dan lopen ze zelfs het risico een zwaardere straf te krijgen dan zij oorspronkelijk kregen opgelegd. In hun inleiding op dit themanummer laten Miranda Boone en Marit Scheepmaker zien dat het aantal mensen dat onder dit toezicht is geplaatst de afgelopen jaren exponentieel is toegenomen. Zo stonden er in 2015 in ons land per 100.000 inwoners 250 personen onder toezicht. Dat was echter vijf keer meer dan het aantal gedetineerden per 100.000 inwoners (Boone & Scheepmaker, 2019: 5-6)! Reden te meer om aan dit onderwerp een themanummer te wijden. Het themanummer bestaat naast de inleiding uit vijf bijdragen, onder andere over de keuzes die de laatste jaren in het strafrechtelijk sanctiestelsel zijn gemaakt (Ten Voorde), de ervaringen van ex-gedetineerden met reclasseringstoezicht (Doekhie et al.), de omzetting of de herroeping van

de oorspronkelijke sanctie (Boone), COSA, een manier om resocialiserende zedendelinquenten een netwerk, begeleiding en ondersteuning te bieden om terug te kunnen keren in de samenleving (Hoing & Alards) en het gebruik van technologische hulpmiddelen bij het toezicht op delinquenten (De Kogel). Kortom, voor een ieder die geïnteresseerd is in recente ontwikkelingen in het strafrechtelijk sanctiestelsel en de gevolgen die dat heeft voor delinquenten en de samenleving, is dit themanummer een *must read*.

Ondermijnende criminaliteit

Een laatste thema dat in dit *KwartaalSignaal* niet mag ontbreken, is het onderwerp ondermijnende criminaliteit. Ondermijnende criminaliteit staat de laatste jaren hoog op de politieke en maatschappelijke agenda. Hoewel een eenduidige definitie van ondermijnende criminaliteit ontbreekt, wordt het over het algemeen begrepen als criminaliteit met een ontwrichtende werking op de samenleving. Voorbeelden zijn er de laatste jaren te over: chemisch en zeer gevaarlijk drugsafval dat natuur en milieu aantast of soms midden in een woonwijk wordt gedumpt, bedreigde burgemeesters, honderden miljoenen aan witwassen vermogen en wat te denken van liquidaties die op klaarlichte dag in gewone woonwijken plaatsvinden? Het is dan ook niet verwonderlijk dat publicaties over dit onderwerp de afgelopen twee jaar als paddenstoelen uit de grond schieten en over het algemeen veel aandacht krijgen in media en politiek. Enkele voorbeelden zijn de bundel *Sluipend gif* (Lam et al., 2018) dat een historisch en internationaal overzicht biedt van ondermijning en de aanpak ervan en op basis van casuïstiek obstakels in die aanpak identificeert en de publicaties *Weerbare wijken tegen ondermijning* (Boutellier et al., 2019) en *Weerbare gemeente* (Broekhuijzen et al., 2019) die beide ingaan op hoe respectievelijk wijken en gemeenten zich beter kunnen wapenen tegen ondermijnende criminaliteit. Maar de publicatie die zonder twijfel de meeste aandacht trok, was het rapport *De achterkant van Amsterdam* dat in augustus 2019 verscheen van de hand van bestuurskundige Tops en de *Volkskrant*-journalist Tromp. Het rapport schetste een schokkend beeld van de drugscriminaliteit in de hoofdstad en laat zien hoe verweven de drugscriminaliteit is met het gewone dagelijkse leven in Amsterdam. Hoewel het rapport in alle landelijke media breed werd uitgemeten en onmiddellijk tot politieke reacties leidde, volgde ook kritiek. In een vernietigend commentaar op onderzoeksplatform *Follow the Money* maakte journalist De Koning korte metten met de wetenschappelijke onderbouwing van het rapport. De stellige uitspraken in het rapport worden nauwelijks onderbouwd of beargumenteerd, referenties ontbreken grotendeels en de auteurs doen aannames die indruisen tegen bestaande wetenschappelijke kennis, zo betoogde De Koning. De Koning kreeg bijval vanuit de hoek van de criminologie. In een kritische reactie in de *Volkskrant* laat Kruisbergen, gespecialiseerd in georganiseerde criminaliteit en al jaren betrokken bij de Monitor Georganiseerde Criminaliteit, zien dat verschillende uitspraken van Tops en Tromp niet kunnen kloppen. Hij

besluit met de opmerking dat het werk van Tops en Tromp het predicaat onderzoek eigenlijk niet mag dragen en dat het vooral een ‘pamflet’ betreft dat het maatschappelijk belang van ondermijnende criminaliteit weliswaar onderstreept, maar niet moet worden verward met wetenschappelijk onderzoek. Een belangrijke les voor een ieder geïnteresseerd in criminaliteit en strafrechtspleging en vooral voor aankomend criminologen om altijd kritisch te reflecteren op onderzoek, (juist) ook als het breed in media en maatschappij wordt opgepikt.

Literatuur

- M. Boone & M. Scheepmaker, ‘Inleiding’, *Justitiële verkenningen* (45) 2019, afl. 3, p. 5-10;
 - H. Boutellier, M. Boelens & N. Hermens, *Weerbare wijken tegen ondermijning. Contouren van een nieuwe strategie*. Utrecht: Verwey-Jonker instituut 2019;
 - J. Broekhuizen, M. van Kapel, M. Ezinga & H. Boutellier, *Weerbare gemeente. Bevindingen van een onderzoek naar bedreiging, intimidatie en omkoping in vijf gemeenten*. Amersfoort: Bureau Broekhuizen en Verwey-Jonker instituut 2019;
 - A. Henry & A. Aydın-Aitchison, ‘Introduction: Local police governance: European perspectives’, *European Journal of Criminology* 2019, afl. 5, p. 511-514. <https://doi.org/10.1177/1477370819856999>;
 - Justitieel toezicht in de samenleving, *Justitiële verkenningen* (45) 2019, afl. 3;
 - B. de Koning, ‘Zoeken met een lampje naar bronnen en feiten in ondermijningsrapport’, *Follow the Money* 4 september 2019, www.ftm.nl/artikelen/zoeken-met-een-lampje-naar-bronnen-en-feiten-in-ondermijningsrapport;
 - E. Kruisbergen, ‘Rapport over drugscriminaliteit moet met een kritische blik worden bekeken’, *de Volkskrant* 19 september 2019, www.volkskrant.nl/columns-opinie/rapport-over-drugscriminaliteit-moet-met-een-kritische-blik-bekeken-wordsen~b1bc1bf4/;
 - J. Lam, R. van der Wal & N. Kop, *Sluipend gif. Een onderzoek naar ondermijnende criminaliteit*, Den Haag: Boom criminologie 2018;
 - P. Tops & J. Tromp, *De achterkant van Amsterdam. Een verkenning van drugsgelateerde criminaliteit*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam 2019.
-